SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

„Perspektywy rozwoju sektora usług medycznych i zdrowotnych na obszarze Pomorza w aspekcie turystyki medycznej”

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie

dr Stanisław-Jerzy Rozwadowski

Gdynia, 11 czerwca 2013

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

1. Determinanty i geneza turystyki medycznej
2. Stan usług medycznych na Pomorzu w aspekcie turystyki medycznej
   - 2.1 Słabe i mocne strony sektora
   - 2.2 Szanse i zagrożenia
3. Czynniki sprzyjające rozwojowi usług turystyki medycznej na Pomorzu
   - 3.1 Czynniki polityczne
   - 3.2 Czynniki gospodarcze
   - 3.3 Czynniki społeczne
4. Realne zagrożenia rozwoju sektora
5. Wnioski

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Determinanty i geneza turystyki medycznej

Rozwój usług medycznych i zdrowotnych we współczesnym świecie, to wypadkowa co najmniej kilku wektorów, z których najważniejsze wydają się być:

- **wzrost świadomości społecznej i związanych z tym potrzeb ochrony zdrowia,**
- **wydłużenie średniego i bezwzględnego okresu życia człowieka, wymagającego doraźnej i stałej interwencji medycznej,**
- **rozwój nauki, technologii i innowacji we współczesnym świecie, szczególnie w obszarze medycyny i nauk przyrodniczych,**
- **zmiana proporcji między czasem pracy i czasem spoczynku,**
- **wysoka dochodowość tego sektora usług jako naturalna siła napędowa jego rozwoju,**
- **chęć życia za każdą cenę jako imperatyw ludzkiej natury.**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Można powiedzieć, że potrzeba ochrony zdrowia nigdy nie była tak silna jak obecnie. Można sobie wyobrazić, że w przyszłości, u nowych pokoleń ludzkości będzie wzrastać jeszcze bardziej.

Olbrzymi wpływ na taki stan rzeczy ma wzrost doświadczenia kolejnych pokoleń, rozwój nauki i edukacji, a co za tym, wzrost świadomości społecznej. Miał na to również wpływ wzrost średniej długości życia, szczególnie w wysoko rozwiniętych cywilizacjach (Japonia, Szwecja, Norwegia):

- **w czasach prehistorycznych człowiek żył około 30 lat,**
- **w starożytności wiek ten wydłużył się do 35 – 40 lat,**
- **w wiekach średnich (średniowieczu) do 55-60 lat,**
- **wiek XIX i XX to okres, w którym życie człowieka wydłuża się o kolejne 5 – 7 lat dzięki rozwojowi i wynalazkom w biologii, medycynie, technice, ochronie zdrowia.**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Obecnie, w XXI wieku średnia długość życia dalej wzrasta. Dochodzą tutaj nowe elementy nie mające miejsca w przeszłości, lub nie na taką skalę. Chodzi o świadomość i chęć zdrowego trybu życia.

Ten fenomen wzrostu długości życia nie byłby możliwy bez rozwoju wiedzy, szczególnie medycznej oraz ogólnego rozwoju świadomości społecznej.

Nie bez znaczenia pozostaje:

- **styl życia,**
- **klimat,**
- **uwarunkowania genetyczne,**
- **tradycje żywieniowe**
- **itd.**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Jak na tym tle można postrzegać turystykę medyczną?

Aby uprawiać jakąkolwiek turystykę czy przemieszczanie niezbędne są środki transportu.

Poza statkami ,znanymi i wykorzystywanymi od zarania dziejów głównie do celów wojennych lub handlowych, pozostałe środki transportu, oparte na sile pociągowej koni, były zbyt wolne i pozwalały na pokonywanie małych odległości.

Większość osiadłej ludności miejskiej i wiejskiej przez całe swoje życie nie oddalała się od miejsca zamieszkania odległość większą niż jednodniowa podróż. Stąd też mała potrzeba poznawania świata, odwiedzania odległych miejsc.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Pomimo tych ograniczeń już w starożytności znane były miejsca, gdzie wypoczywano, leczono się lub doznawano wrażeń estetycznych. Było to udziałem bardzo niewielkiej części społeczeństwa. Hierarchia ówczesnych potrzeb była znacznie inna od dzisiejszej

W wiekach średnich trudno odnaleźć istotny rozwój w tym zakresie. Jednakże już wiek XVIII, XIX i XX przynosi duże zainteresowanie i rozwój ośrodków leczniczych, szczególnie w Europie.

Początkowo, bardzo wolnym transportem konnym, a po wynalezieniu transportu kolejowego (1820 – 1825) i jego burzliwym rozwoju do końca XIX wieku, oprócz arystokracji i ludzi bogatych, coraz więcej osób czuło potrzebę podróży „do wód" lub „na wywczasy".

Można więc hipotetycznie przyjąć, że powstanie transportu kolejowego w Europie, to również początek turystyki medycznej na skalę godną odnotowania.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Aby turystyka medyczna mogła się rozwijać niezbędny jest rynek usług medycznych oraz jego stały rozwój. Zależy to przede wszystkim od:

- **postępu w medycynie,**
- **postępu naukach pokrewnych i komplementarnych,**
- **poziomu życia społeczeństw,**
- **świadomości ochrony zdrowia,**
- **systemów ubezpieczeń społecznych,**
- **uwarunkowań gospodarczych i politycznych.**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Nie wszystkie te bariery da się we współczesnym świecie szybko pokonać.

Trzeba je systematycznie obniżać poprzez coraz lepszą współpracę międzynarodową i podnoszenie standardów oferowanych usług.

Imperatyw chęci długiego i zdrowego życia współczesnych europejczyków z jednej strony oraz wysoka dochodowość sektora usług medycznych z drugiej, stają się istotną siłą napędową rozwoju turystyki medycznej na globalnym rynku usług medycznych.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Stan usług medycznych na Pomorzu w aspekcie turystyki medycznej

Polskie Pomorze, w skład którego wchodzą:

- **Pomorze Zachodnie,**
- **Pomorze Środkowe,**
- **Pomorze Wschodnie,**

obejmuje obszar 41202,8 km² z ponad 4 mln mieszkańców, dość dobrze rozwiniętą infrastrukturą liniową i punktową, ponad 700 kilometrową linią brzegową Morza Bałtyckiego. Wzdłuż linii brzegowej Bałtyku ulokowane są różne gałęzie przemysłu i usług, w tym dobrze rozwinięta sieć usług medycznych w postaci sanatoriów, szpitali, klinik, spa, centrów wellness, centrów medycyny oraz ośrodków wypoczynkowych i sportowych.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Wyżej wymienione ośrodki oferują usługi medyczne w 19 dziedzinach:

1. Choroby nowotworowe
2. Kardiologia
3. Chirurgia kosmetyczna
4. Kosmetologia
5. Stomatologia
6. Leczenie wewnątrznaczyn.
7. Leczenie bezpłodności
8. Chirurgia ogólna
9. Badania przesiewowe
10. Leczenie SPA
11. Neurochirurgia
12. Okulistyka
13. Ortopedia
14. Rehabilitacja
15. Seksuologia
16. SPA &Wellness
17. Medycyna sportowa
18. Parowa terapia komórkowa
19. Urologia
20. Leczenie nadwagi

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Trudno jednoznacznie określić ilość ośrodków leczniczych i terapeutycznych, oferujących usługi medyczne wzdłuż wybrzeża od Świnoujścia do Gdańska czy Elbląga. Brak danych GUS lub WUS na ten temat, zaś innych badań kompleksowych w tym zakresie jeszcze nikt nie przeprowadził.

Można jednak oszacować tę wielkość na poziomie kilkuset jednostek, z których każda oferuje i wykonuje usługi medyczne powiązane z turystyką medyczną – krajową lub międzynarodową.

Brak także danych charakteryzujących tę branżę gospodarki z punktu widzenia wielkości obrotów. Szacunki mówią o 900 mln złotych obrotu, inne o 170 – 180 mln rocznie w skali kraju.

Brak danych statystycznych także dla regionu nadmorskiego.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Dynamiczny rozwój branży w ostatnich latach świadczy o jej dużym potencjale oraz wysokiej rentowności.

Szczególny jej rozwój w ostatnich 5 – 6 latach, z dalszą tendencją wzrostu, wymaga, aby patrzeć na nią, jako istotną gałąź rozwoju.

Jakie czynniki zadecydowały o takim stanie rozwoju usług medycznych na Pomorzu?

Do oceny można tutaj wykorzystać elementy analizy strategicznej SWOT, która umożliwia przedstawienie pewnych zjawisk gospodarczych lub społecznych,

z punktu widzenia słabych i mocnych stron, a także szans i zagrożeń dla analizowanego zjawiska.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Słabe i mocne strony

W pierwszej kolejności mocne strony rozwoju sektora, które są jego siłą napędową:

1. **Zaangażowanie dużych środków inwestycyjnych (krajowe, UE) w rozbudowę sektora oraz sektorów komplementarnych**
2. **High quality – low costs Formula – Formuła wysokiej jakości i niskiego kosztu. Jest w tym pewna logiczna sprzeczność, jednak jest to Formuła zachęcająca dla turystyki**
3. **Profesjonalna i przyjazna kadra medyczna**

   Polskie uczelnie medyczne oraz Uniwersytety Medyczne w Szczecinie i Gdańsku kształcą na wysokim poziomie kadrę medyczną i pielęgniarską, uzupełnianą przez wydziały fizjoterapii innych uczelni państwowych i prywatnych

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

4. **Interesujące walory krajobrazowe oraz towarzyszące usługi turystyczne**

5. **Nowoczesność sprzętu i metod leczenia, innowacyjność w działaniu. Polskie ośrodki świadczenia eksportowych usług medycznych, opartych na rynkowych zasadach działania starają się dostosować technicznie, organizacyjnie i merytorycznie do najwyższych standardów światowych**

6. **Dość wysoki poziom bezpieczeństwa pacjentów. W porównaniu z wieloma innymi krajami konkurującymi w turystyce medycznej (Łotwa, Litwa, Rumunia, Bułgaria) Polska i Pomorze jawi się jako bezpieczny obszar świadczenia usług medycznych**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Kolej na słabe strony pomorskiego sektora usług medycznych, a są to:

1. **Dość duże rozproszenie ośrodków leczniczych przy braku koordynacji i współpracy między nimi**
2. **Każdy podmiot ma ambicje być samodzielnym, niezależnym i wysoce konkurencyjnym**
3. **Większość sektora, to małe lub bardzo małe podmioty, oparte o samozatrudnienie lub minimalny zewnętrzny personel pomocniczy**
4. **Brak systemu kształcenia ustawicznego w tym sektorze, współcześnie nazywanego Life Long Learning. Wiąże się z tym system certyfikowania, kontroli jakości usług i kwalifikacji**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Wysoko kwalifikowane kadry będą podstawowym atutem i źródłem rozwoju społeczno-gospodarczego UE w perspektywie 2030 r.

Mówiąc o wysoko kwalifikowanych kadrach mam na myśli klasyfikację ISCED (International Stanadard Classification of Education) z poziomem 5, 6 - szkolnictwo wyższe, studia doktoranckie lub EQF (European Qualification Framework) z poziomem 6, 7, 8 – studia licencjackie, magisterskie, doktoranckie.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Przewidywany udział osób z wysokimi kwalifikacjami ma wynieść w Europie w 2020 r. 26%.

Według prognoz, przewidywany odsetek osób z wysokimi kwalifikacjami dla Polski w 2020 r. ma być wyższy od średniego dla Unii i ma wynosić 28,2%.

Jest to olbrzymie wyzwanie wobec aktualnego wskaźnika na poziomie 14,6%. Obecnie, jest on niższy o 4,7 punktu procentowego od średniej UE – dane zaczerpnięte z artykułu dr inż. Doroty Kwiatkowskiej-Ciotuckiej „Uczenie się przez całe życie szansą rozwoju.

Dane wskazują na niezbyt wysoki poziom kwalifikacji kadr.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Powstaje pytanie jakich zmian należy dokonać, aby te kwalifikacje były wystarczające i dostosowane do wymagań i wyzwań stojących przed UE.

Bez wysokich kwalifikacji społeczeństwo UE nie będzie w stanie konkurować z szybko rozwijającymi się gospodarkami USA, Chin, krajów Azji Południowo-Wschodniej, Brazylii, Kanady, Indii.

W tym kontekście ważnego znaczenia nabierają nie tylko reformy systemów edukacji młodzieży, ale przede wszystkim podnoszenie kwalifikacji przez osoby wieku produkcyjnym 25 – 67 lat. Średnio, zaledwie 9,1% UE i 5,3% osób w Polsce bierze udział w kształceniu ustawicznym (LLL) wg danych Eurostat z 2010 r.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

To kwalifikowane kadry, odpowiednio wyposażone technicznie, będą w przyszłości decydować o rozwoju lub upadku sektora usług medycznych.

Rysuje się wizja, że tylko najlepsi z najlepszych będą dostępować „zaszczytu pracy", a pozostali będą się permanentnie uczyć w ramach LLL.

Warto i w ten sposób myśleć o sektorze usług medycznych na Pomorzu, jako jednym z kół zamachowych gospodarki tego regionu.

Nowy program UE „Erasmus for all" będzie starać się sprostać temu wyzwaniu.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

5. **Niewystarczająca ilość kwalifikowanych operatorów usług turystyczno – medycznych. Usługi te mają najczęściej charakter wysoce zindywidualizowany. Ten sam pacjent usługi medycznej oczekuje innej usługi turystycznej i odwrotnie. Ktoś musi nad tym czuwać, ktoś musi to planować i organizować.**

   Od niedawna kilka uczelni podjęło próby kształcenia agentów turystyki medycznej (np. UJ).

   Do pełnego zaspokojenia potrzeb kadrowych w tym zakresie jeszcze daleka droga. Możemy być bardziej spokojni o specjalistów usług medycznych niż specjalistów turystyki medycznej.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

6. **Niewystarczające rozpoznanie „obszarów ciążenia” do pomorskiego rynku usług medycznych.**

   Należy zidentyfikować i określić najbliższe, dalsze i najdalsze rynki (obszary ciążenia), na których możemy sprzedawać usługi turystyczno-medyczne.

7. **Niewystarczająca współpraca między ośrodkami leczenia i biurami turystycznymi. Brak obustronnych doświadczeń sprawia, że partnerstwo pozostawia wiele do życzenia, na czym cierpi jakość usług i stopień satysfakcji pacjenta**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Szanse i zagrożenia

Rozwój nowoczesnej branży gospodarczej, a taką z pewnością jest eksport turystyki połączonej z usługami medycznymi, jest szansą na zastąpienie dotychczas rozwijanych gałęzi gospodarki morskiej, związanych głównie z przemysłem stoczniowym.

Dla dwóch nadmorskich regionów Polski, Pomorza Wschodniego i Pomorza Zachodniego, usługi medyczne połączone z turystyką medyczną są olbrzymim wyzwaniem i szansą skoku w nowoczesny, nowotworzący się sektor gospodarki.

Z uwagi na zachodzące procesy demograficzne oraz świadomość wyższej jakości ochrony zdrowia przez społeczeństwo europejskie, istnieje szansa długiego cyklu rozwojowego tego sektora, przy spełnieniu określonych warunków brzegowych, o których była już mowa wcześniej.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Aby tak się stało, trzeba zdobyć pozycję lidera na tym rynku, przy wsparciu ze strony państwa oraz lepszej współpracy miedzy partnerami sektora.

Bez stałego monitoringu oraz usprawnień, branża może być zagrożona i stracić swoją obecną pozycję w Polsce na rzecz innych regionów.

Olbrzymim zagrożeniem dla sektora jest rozwój usług medycznych w innych krajach europejskich jak i poza europejskich, jak Tajlandia, Indie, Cypr, Turcja.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

- **Brak wystarczająco i systematycznie doskonalonych kadr,**
- **niewłaściwy, bądź mało aktywny marketing,**
- **brak wystarczająco atrakcyjnych i dobrze dobranych do potrzeb usług komplementarnych,**
- **postępująca rutyna,**

to kolejne zagrożenia w rozwoju sektora.

Można je zamienić w szanse, pod warunkiem mądrego zarządzania tym sektorem.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Czynniki sprzyjające rozwojowi usług turystyki medycznej

Aby turystyka medyczna i związane z nią usługi mogły rozwijać się jako branża istotna dla gospodarki kraju czy regionu muszą zaistnieć sprzyjające warunki polityczne, gospodarcze i społeczne, stymulujące atmosferę i pozytywne działania w tym obszarze.

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu
SZCZECIN

Czynniki polityczne to:

- **klarowne i zachęcające ustawodawstwo,**
- **sprzyjająca atmosfera polityczna,**
- **pozytywne zainteresowanie mediów,**
- **działania w polityce zagranicznej,**
- **działania promocyjne na rynku międzynarodowym,**
- **organizacja międzynarodowych kongresów, spotkań, sympozjów, itp.**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

Czynniki społeczne to:

- **promowanie zdrowego trybu życia,**
- **uświadamianie korzyści z usług medycznych,**
- **edukacja społeczeństwa, w tym szczególnie 40+,**
- **lepsze rozwiązania w zakresie ubezpieczeń społecznych (refundacja),**
- **promocja polskich usług medycznych zagranicą.**

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Wnioski

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)

SOUTH BALTIC
PROFESSIONALS

Dziękuję bardzo za uwagę

Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie
dr Stanisław-Jerzy Rozwadowski

Part-financed by the European Union

(European Regional Development Fund)